

ONKOLOGICKÁ ONEMOCNĚNÍ

CHARAKTERISTIKA

- ◉ nádor je patologický útvar tvořený tkání, jejíž růst se vymkl kontrole organismu
- ◉ nekontrolovaný růst nádorové tkáně
- ◉ zdravý člověk - vznik a zánik buněk je v rovnováze - porušení rovnováhy vede k nekontrolovanému dělení buněk => vzniká nová masa tkáně = nádor

ROZDĚLENÍ NÁDORŮ

Benigní (nezhoubný)

- ⦿ pomalý lokální růst (ohraničený)
- ⦿ nevytváří metastázy

Maligní (zhoubný)

- ⦿ buňky se nekontrolovatelně dělí
- ⦿ vytváří metastázy (prorůstání do okolní tkáně, šíření po celém těle - lymfatické uzliny)

PŘÍČINY

- multifaktoriální - mnoho vlivů (vnitřní a vnější)
- *vnitřní faktory* - věk, pohlaví, dědičné predispozice; onemocnění, která snižují odolnost vůči nádorům
- *vnější faktory*:
 - chemické
 - fyzikální
 - biologické
(záření, karcinogeny v ovzduší, infekce apod.)

RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

- ⊙ kouření - více jak 20x vyšší riziko k onemocnění nádorem plic
- ⊙ alkohol - podílí se na vzniku nádorů jater
- ⊙ složení stravy - tučná strava, málo vlákniny; vliv má i obezita a nadváha (vliv pohybové aktivity)
- ⊙ infekční záněty - hepatitida B a C jsou rizikovým faktorem pro nádor jater

PŘÍZNAKY

- ◉ celková slabost
 - ◉ únava
 - ◉ úbytek na váze
 - ◉ bolesti hlavy
 - ◉ noční pocení apod.
-
- ◉ lokální-např. bulka v prsu, zvětšené nebolestivé uzliny, nález na varleti...

LÉČBA

- ◉ u lokalizovaného nádoru operace
- ◉ radioterapie
- ◉ chemoterapie
- ◉ nově biologická terapie
- ◉ kombinace předchozích
- ◉ !!! včasné odhalení nemoci - PREVENCE !!!
- ◉ !!! sledování pacienta i po úspěšné léčbě - onemocnění se rádo vrací

PREVENCE

- ◉ **Evropský kodex proti rakovině**
- ◉ nekuřte.
- ◉ mírněte se v konzumaci alkoholických nápojů.
- ◉ vyhýbejte se nadměrnému slunění.
- ◉ dodržujte zdravotní a bezpečnostní pokyny, zejména při práci zahrnující výrobu a manipulaci s látkami, které mohou způsobit rakovinu.
- ◉ často jezte čerstvé ovoce a zeleninu i obiloviny.
- ◉ vyvarujte se vzniku nadváhy a omezte spotřebu tučných jídel.
- ◉ navštivte lékaře, objevíte-li kdekoliv na těle bulku, pozorujete-li změny pigmentového znaménka nebo zjistíte-li krvácení bez známé příčiny.
- ◉ navštivte lékaře, máte-li přetrvávající potíže, jako jsou kašel, chrapt, nepravidelná stolice, nebo jestliže hubnete bez známé příčiny.
- ◉ ženy, chod'te pravidelně na gynekologické prohlídky a žádejte vyšetření stěru z děložního čípku.
- ◉ ženy, kontrolujte si pravidelně prsy (samovyšetřováním) a nechte si po dosažení 50 let pravidelně provádět mamografii

STATISTIKA ONEMOCNĚNÍ

	Hlášená		onemocnění	
Rok	Muži	Ženy		celkem
2001	30 969	31 473		62 442
2002	33 197	32 637		65 834
2003	34 213	33 667		67 880
2004	35 343	34 450		69 793
2005	37 287	35 180		72 467
2006	37 001	35 712		72 713
2007	38 994	38 308		77 302
2008	39 419	38 480		77 899
2009	41 117	38 234		79 351
2010	43 209	40 013		83 222
2011	42 631	40 950		83 581

STATISTIKA ÚMRTÍ

Rok	Vývoj úmrtnosti		Celkem
	Muži	Ženy	
2001	15 526	12 768	28 294
2002	15 978	12 721	28 709
2003	16 208	12 987	29 195
2004	16 218	12 950	29 168
2005	15 567	12 466	28 033
2006	15 354	12 541	27 895
2007	15 179	12 180	27 359
2008	15 333	12 238	27 571
2009	15 498	12 182	27 680
2010	15 667	12 167	27 834
2011	15 008	12 163	27 171

RAKOVINA V ČR

- ◉ obecně přední místa v Evropě
- ◉ 1.místo v Evropě v četnosti výskytu rakoviny tlustého střeva
- ◉ každý **3. obyvatel České republiky** v průběhu svého života onemocní rakovinou!
- ◉ za rok více než **77 000 lidí**
- ◉ každý rok zemře **27 000 lidí**
- ◉ každý den zemře **74 lidí**

(data za rok 2010)

RAKOVINA V ČR

MUŽI nejčastěji:

- ◉ karcinom plic
- ◉ karcinom tlustého střeva
- ◉ **karcinom prostaty** - nejčastější, ale nejlépe léčitelný
- ◉ kolorektální karcinom

ŽENY nejčastěji:

- ◉ **karcinom prsu** - nejčastější
- ◉ karcinom plic
- ◉ karcinom tlustého střeva
- ◉ Rakovina děložního čípku

KOLOREKTÁLNÍ KARCINOM

- rakovina tlustého střeva a konečníku
- každý rok se v ČR zjistí přibližně 5500 nových nádorů tlustého střeva a více než 2000 nádorových onemocnění konečníku (celkem přes 8000, 5000 zemře)
- příznaky
 1. stádium - krvácení do stolice
 2. stádium - střídání průjmu a zácpy, krev nebo hlen ve stolici, křečovitě bolesti břicha, pocit plnosti, chudokrevnost, plynatost, únava, ztráta hmotnosti
 3. (poslední) stádium - vzdálené metastázy (játra, plíce)

PREVENCE KK

- ◉ omezení příjmu alkoholu, nekouřit
- ◉ omezení tučné stravy, tučného masa, uzenin, smažených jídel, uzení a grilování na minimum
- ◉ zařazení více drůbeže a ryb do běžného jídelníčku
- ◉ zařazení hodně ovoce a zeleniny, především kvůli vláknině, vitaminům a stopovým prvkům
- ◉ omezení soli
- ◉ sportování a hlídání tělesné váhy

VELMI DŮLEŽITOU SOUČÁSTÍ PREVENCE JSOU PREVENTIVNÍ PROHLÍDKY

- Prvním krokem preventivní prohlídky je test stolice na přítomnost krve (TOKS). Provádí se tak, že 3 po sobě jdoucí dny odeberete vzorek stolice asi velikosti přibližně hrášku a rozetřete jej do testovacího psaníčka. Nemáte-li žádné příznaky, doporučuje se provádět test mezi 50. a 54. rokem jednou ročně (zdarma). Test rakoviny tlustého střeva získáte u svého praktického lékaře nebo gynekologa. Další možností jsou jednorázové testy ve tvaru tyčinky, které se zasouvají do stolice. Jestliže je zjištěna krev ve stolici, je potřeba doplnit preventivní prohlídku o vyšetření celého tlustého střeva po vyprázdnění - kolonoskopii. Jelikož však testy na určení krve ve stolici nejsou 100% spolehlivé, máte od 55 let možnost absolvovat kolonoskopii jako preventivní metodu 1x za 10 let nebo od téhož věku vyšetření stolice na okultní krvácení 1x za 2 roky.

KOLONOSKOPIE

- ◉ endoskopické vyšetření tlustého střeva a konečníku.
- ◉ kolonoskopie se provádí pomocí ohebné sondy (endoskopu) o průměru 11-13 mm. Obraz je přenášen digitálně, vyšetření trvá přibližně 30 minut.
- ◉ před provedením vyšetření - důkladná příprava

STŘEVOTOUR

- ◉ kampaň zaměřující se na kolorektální karcinom

www.onkomajak.cz

NEZKRESLENÁ VĚDA

- Když onemocní buňky...

[https://www.youtube.com/watch?v=xgBjEz_hS
CA](https://www.youtube.com/watch?v=xgBjEz_hS
CA)

LITERATURA

- 1. *<https://www.mou.cz/prevence-nadorovych-onemocneni/t3017>* [online]. 17.8.2015 [cit. 2015-10-18].
- MACHOVÁ, Jitka a Dagmar KUBÁTOVÁ. *Výchova ke zdraví pro učitele*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, 2006, 250 s. ISBN 80-7044-768-0.

ZDROJE

- ◉ <https://www.mou.cz/prevence-nadorovych-onemocneni/t3017>
- ◉ http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/prif/ps13/genotox/web/pages/01_nador.html
- ◉ <http://www.ghc.cz/komplexni-medicina/lecba-zavaznych-onemocneni/onkologicka-onemocneni>
- ◉ <http://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/novotvary>
- ◉ <http://www.linkos.cz/co-musite-vedet/ceska-republika-a-rakovina-v-cislech/>
- ◉ www.onkomajak.cz